

СИНХРОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ І ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

**Сазонов Василь Вікторович - кандидат юридичних наук, докторант
Харківського національного університету внутрішніх справ**

УДК 343.973

Стаття посвящена дослідженню європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки. Осуществлен сравнительно-правовой анализ стратегических документов и программ кримінологічного забезпечення економічної безпеки в отдельных странах ЕС, разработанных с учетом таких стандартів. По результатам сформулированы выводы и предложения по их синхронизации с национальными правовыми стандартами в этой сфере. Предложено при формировании в Украине программных и доктринальных документов учитывать положительный опыт в этой сфере отдельных стран ЕС.

Ключевые слова: синхронизация, европейские стандарты, экономическая безопасность, кримінологіческое обеспечение.

Articolul este dedicat studierii standardelor juridice europene privind sprijinul criminologic al securității economice. A fost realizată o analiză juridică comparativă a documentelor strategice și a programelor de asistență criminologică a securității economice în fiecare țară UE, elaborată ținând cont de astfel de standarde. Pe baza rezultatelor, sunt formulate concluzii și sugestii privind sincronizarea lor cu standardele juridice naționale în acest domeniu. Se propune ca, la întocmirea de documente de program și doctrină în Ucraina, să se țină seama de experiența pozitivă în acest domeniu a fiecărei țări UE.

Cuvinte cheie: sincronizare, standarde europene, securitate economică, asistență criminologică.

The article is focused on studying the European legal standards of criminological provision of economic security, accomplishment of comparative and legal analysis of strategic documents and programs of criminological provision of economic security in certain EU countries, developed in regard to these standards, and on this basis on formulation of conclusions and propositions for their synchronization with national legal standards in this area. It has been noted that the standards of criminological provision of economic security in both Ukraine and the EU countries are directly reflected in the formed strategies and programs for combating crime. Their development and formation were carried out with obligatory consideration of general and highly specialized international and legal acts (recommendations, declarations, conventions, etc.). The state policy in the field of criminological provision of economic security in the aspect of synchronization with the European legal standards of criminological provision of economic security is implemented in Ukraine through the elaboration of a number of strategic documents (state-level strategies) and adopted legislative acts in order to implement them in different spheres of public life. Regarding the relevant programming documents, which assisted to realize the main strategic documents on combating crime in general, and economic crime in particular, we should note that there is the Concept of implementing the state policy in the field of prevention of offenses for the period up to 2015 in Ukraine, which is obviously morally outdated. This circumstance, along with the recently approved strategic documents for economic security of Ukraine, as an integral part of national security requires the rapid updating of the above mentioned concept, but it is

also possible, the development and approval of the State Program for Criminological Provision of Economic Security. We may take into account the positive experience of certain EU countries in this area while forming such State Program in Ukraine.

Key words: synchronization, European standards, economic security, criminological provision.

Постановка проблеми і актуальність. Проєвропейський напрям зовнішньої політики посідає одне з провідних місць у системі зовнішньополітичних пріоритетів України. Відповідно до ст. 11 Закону України від 1 червня 2010 р. «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» однією з таких засад визначено забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в європейському союзі (далі – ЄС). Невід’ємними складовими європейського правового простору є юридичні норми, принципи та стандарти, вироблені в межах таких найвпливовіших регіональних міжнародних організацій та об’єднань, як ЄС та Рада Європи (далі – РЕ) [13, с. 104; 16]. З огляду на те, що кримінологічне забезпечення економічної безпеки України є однією зі складових системи забезпечення національної безпеки України, особливого значення набувають саме ті юридичні норми, принципи та стандарти, що стосуються кримінологічного забезпечення економічної безпеки країн ЄС. У зв’язку з цим, дослідження проблематики синхронізації національних і європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки є вкрай актуальним і своєчасним як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Аналіз дослідження проблеми. Окремим аспектам дослідження проблем протидії злочинності у цілому й економічної злочинності зокрема присвячені наукові праці О. М. Бандурки, В. В. Голіни, Ю. А. Комісарчук, Я. І. Гілінського, Л. М. Давиденка, І. М. Даньшина, О. О. Дудорова, А. І. Долгової, І. І. Карпеця, О. М. Костенка, В. М. Кудрявцева, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, С. А. Мозоля, В. В. Лунєєва, Ю. В. Орлова, Т. М. Тертиченко та багатьох інших науковців. Вклад вищезазначених учених у теорію протидії злочинності, у тому числі й економічної, досить значний. Водночас, належить наголосити на тому, що низка питань проблематики протидії економічній злочинності залишилися не вирішеними, а окремі з них

не знаходять свого однозначного розв’язання. Зокрема, потребує подальшого наукового обговорення саме проблема синхронізації національних і європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки.

Мета статті полягає у дослідженні європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки, здійсненні порівняльно-правового аналізу стратегічних документів і програм кримінологічного забезпечення економічної безпеки в окремих країнах ЄС, розроблених з урахуванням таких стандартів, і на цій підставі формулюванні висновків і пропозицій щодо їх синхронізації з національними правовими стандартами у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Опрацювання спеціальної кримінологічної літератури, а також низки міжнародно-правових документів, дає підстави зробити висновок, що в країнах ЄС стандарти кримінологічного забезпечення економічної безпеки знаходять безпосередній свій вияв у сформованих стратегіях і програмах з протидії злочинності. Їх розробка і формування здійснювалася з обов’язковим урахуванням Рекомендацій РЕ № R/96/8 від 1999 р. «Політика боротьби із злочинністю в Європі, що змінюється», рекомендації Конгресів ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя та відповідних декларацій, прийнятих за їх результатами, зокрема останніх з них: «Сальвадорська декларація про комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя та їх розвиток у світі, що змінюється» (Резолюція 65/230 Генеральної Асамблеї від 21 грудня 2010 року) (далі – Сальвадорська декларація) та «Дохинська декларація про включення питань попередження злочинності та кримінального правосуддя в більш широкий порядок дня Організації Об’єднаних Націй з метою вирішення соціальних і економічних проблем і сприяння забезпеченню верховенства права на національному та міжнародному рівнях, а

також участі громадськості» (Резолюція 70/174 Генеральної Асамблеї від 17 грудня 2015 року) (далі – Дохинська декларація) [11; 22].

Так, відповідно до Рекомендацій РЄ № R/96/8 від 1999 р. «Політика боротьби із злочинністю в Європі, що змінюється», Комітет міністрів відповідно до статті 15.b Статуту РЄ рекомендує урядам держав-членів керуватися своєю політикою, законодавством та практикою щодо реагування на сучасні проблеми економічної злочинності, з урахуванням таких настанов:

I. Щодо внутрішньої реакції на економічні злочини:

- заходи з протидії економічним злочинам повинні бути прийняті для того, щоб зробити систему кримінального правосуддя такою, що більше всього підходить для ефективного вирішення складних бізнес-операцій з приховування економічних злочинів або для ефективної протидії самим економічним злочинам (п. 12);

- діапазон санкцій у відношенні осіб, засуджених за економічні злочини, повинен включати позбавлення права на заняття певної господарської діяльності за певний період часу (п. 19);

- законодавством мають бути регламентовані положення щодо відповідальності юридичних осіб за вчинення кримінальних злочинів або інших заходів, які мають аналогічні наслідки (п. 20);

- відмивання грошей повинно бути визнано злочином, і законодавством має бути передбачено розшук, вилучення та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом (п. 27).

II. Щодо міжнародного реагування на економічні злочини. Уряди повинні:

- покращити, наскільки це можливо, їх ратифікаційну позицію стосовно Європейських конвенцій про екстрадицію (ETS № 24) та взаємодопомогу у кримінальних справах (ETS-№ 30), їх додаткових протоколів (ETS № 86, 98 та 99), додаткового Протоколу до Європейської конвенції про інформацію про закордонне право (ETS № 97), а також до Конвенції про передачу засуджених осіб (ETS № 112) та Конвенції про відмивання, розшук, арешт та конфіскацію доходів, здобутих злочинним шляхом (ETS-№ 141) (п. 29);

- європейські стандарти повинні бути прийняті щодо взаємної правової допомоги,

пов'язаної з використанням конфіденційних даних (п. 33).

- беручи до уваги існуючі структури для співробітництва в поліції, слід передбачити методи для кращої координації поліцейських колективів, які працюють разом за кордоном у розслідуванні тих чи інших справ (п. 36);

- міжнародну адміністративну допомогу слід надавати та надавати національним контролюючим органам, які мають юрисдикцію у сферах, схильних до економічної злочинності (п. 39);

- різниці між національними правилами, що регулюють банківську таємницю, не повинні перешкоджати ефективному міжнародному співробітництву у боротьбі з економічною та організованою злочинністю (п. 41)[11].

В окремих положеннях Сальвадорської декларації вказано, що держави-члени висловлюють серйозну стурбованість щодо загрози, створюваної економічним шахрайством і злочинами з використанням особистих даних та їх зв'язків з іншими видами злочинної. Тому пропонується державам-членам прийняти належні правові заходи для попередження економічного шахрайства та злочинів з використанням особистих даних, а також переслідування і покарання винних осіб за вчинення цих діянь. Крім того, держави-члени заохочуються до активізації міжнародного співробітництва в цій галузі, у тому числі шляхом обміну відповідною інформацією та інформацією про найкращі види практики, а також шляхом надання технічної та правової допомоги (п. 21). Пунктом 22 задекларовано, що держави-члени підкреслюють необхідність вжиття ефективних заходів для здійснення положень про попередження відмивання грошових коштів, а також переслідування і покарання за вчинення цього злочину, які містяться в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції. Держав-членів закликають розробляти стратегії з боротьби із відмиванням грошових коштів на основі положень цих двох конвенцій. У пункті 23 репрезентований закликом держав-членів до розгляду питання про розробку стратегій або політики з боротьби із незаконними потоками капіталу і припинення

згубних наслідків існування правових систем і територій, що відмовляються від співпраці в податкових питаннях. У пункті 24 зазначено, що держави-члени визнають необхідність позбавлення злочинців і злочинних організацій можливості користуватися доходами від своїх злочинів. У цьому пункті задекларований заклик до усіх держав-членів створити в рамках своїх національних правових систем ефективні механізми для арешту, припинення використання і конфіскацію доходів від злочинів і розширювати міжнародне співробітництво з метою забезпечення ефективного та оперативного повернення активів [22, с. 509].

У свою чергу, приписи Дохинської декларації закликають держав-учасниць у сфері протидії економічній злочинності: f) розробляти стратегії щодо запобігання і припинення всіх незаконних фінансових потоків і підкреслювати невідкладну необхідність вжиття більш ефективних заходів зпротидії економічним і фінансовим злочинам, включаючи шахрайство, а також з податковими злочинами та злочинами юридичних осіб, особливо в їх відповідних транснаціональних аспектах; g) зміцнювати або, у належних випадках, приймати процедури для більш ефективного попередження і припинення відмивання грошових коштів і посилювати заходи для виявлення, відстеження, заморожування, вилучення і повернення доходів від злочинів, включаючи грошові кошти та інші активи, які не були задекларовані і які знаходяться в «безпечних сховищах», з метою можливої конфіскації, включаючи, у належних випадках і згідно з внутрішнім законодавством, конфіскацію без винесення обвинувального вироку, і для транспарентного розпорядження конфіскованими доходами; h) розробляти і використовувати належні механізми для управління і збереження вартості і стану заморожених, вилучених або конфіскованих активів, які представляють собою доходи від злочинів, а також зміцнювати міжнародне співробітництво в кримінально-правових питаннях і вивчати можливості налагодження один з одним аналогічного співробітництва в цивільно-правовому та адміністративному провадженні для цілей конфіскації [22, с.519].

У зв'язку з цим, подальше дослідження синхронізації національних і європейських

правових стандартів у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки із урахуванням наведених вище основоположних міжнародно-правових документів, хотілося б здійснити, насамперед, на підставі аналізу стратегічних документів і програм з кримінологічного забезпечення економічної безпеки в окремих країнах ЄС. Йдеться, зокрема, про ті країни, що мають потужні міждержавні дружні стосунки з Україною і послідовно та наполегливо сприяють наближенню нашої країни до членства в ЄС. До їх кола належать Німеччина, Польща, Естонія, Литва та Латвія. Уявляється, що дослідження синхронізації національних і європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки саме у вказаних країнах ЄС лише сприятиме урахуванню як позитивного, так і негативного досвіду синхронізму у цій сфері.

Синхронізація європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки у Німеччині. За статичними даними Федерального управління кримінальної поліції у 2018 році поліція Німеччини зареєструвала 5 555 520 кримінальних злочинів. Утім, в цілому за останні два роки в країні спостерігається тенденція до зниження рівня зареєстрованої злочинності. Певною мірою це стосується і злочинності у сфері економіки. Так, кількість випадків крадіжок скоротилася на 7,5% до 1 936 315, головним чином у результаті значного зниження в цьому році внутрішніх крадіжок (з 16,3% до 97 504 випадків у 2018 році) і крадіжок як таких (зниження на 18,2% до 104 196 випадків у 2018 році). Міністр внутрішніх справ Гроті, нинішній голова постійної конференції федеральних і державних міністрів внутрішніх справ, зазначає, що статистичні дані про внутрішні крадіжки показують, наскільки ефективно федеральні і державні органи безпеки можуть працювати разом. Коли кілька років тому різко зросла кількість внутрішніх крадіжок, ми активізували свої зусилля в цій області. Федеральна влада і органи влади штату почали тісніше співпрацювати разом, ділитися інформацією та ідеями і координувати наші дії. Це показує, що тісна співпраця між федеральним і державним рівнями веде до довгострокового успіху. Кількість спроб злому будинків зросла

до більш ніж 45% усіх крадіжок зі зломом, що вказує на те, що кампанії з інформування громадськості та існуючі програми, які допомагають оплачувати продукти для забезпечення безпеки будинку, ефективні у запобіганні злочинам[3].

Вищенаведена кримінологічна ситуація може бути пояснена застосуванням виважених підходів у протидії економічній злочинності, що реалізуються через відповідні програмні документи в цій сфері. Так, з метою більш ефективного об'єднання і координації заходів з запобігання злочинності федеральною поліцією і поліцейськими силами федеральних земель у 1997 році була реалізована Програма з поліцейського попередження злочинності[8]. Крім того, сьогодні також реалізується Програма «Поліція 2020», головною метою якої є створення загальної, сучасної і єдиної інформаційної архітектури для німецької поліції на федеральному рівні та на рівні федеральних земель, з метою попередження як загальнокримінальної злочинності у цілому, так і економічної злочинності зокрема [9].

Синхронізація європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки в Естонії. Зауважимо, що в Естонській Республіці з 2018 року МВС та Міністерством юстиції протидія економічній злочинності, зокрема таким її проявам, як відмивання грошей, банкрутство і податкові злочини тощо, поряд з протидією іншим видам злочинних проявів загальнокримінального характеру визначені як основні Пріоритети у протидії злочинності у цілому [4].

В аспекті формування стратегічних документів з протидії злочинності у цілому й економічній злочинності зокрема належить зазначити, що в Естонії на урядовому рівні сьогодні прийнята Стратегія розвитку Плану з внутрішньої безпеки на 2015-2020 роки, розроблена Міністерством внутрішніх справ. У межах цього Плану формуються та реалізуються галузеві профілактичні програми. У цілому цим Планом передбачається забезпечення безпеки в широкому аспекті, і він презентує собою поєднання національної концепції безпеки, правопорядку і боротьби зі злочинністю, а також враховує різні аспекти, які впливають на безпеку в різних

її проявах (громадську, освітню, економічну тощо) [1; 12].

Синхронізація європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки в Литві.Що стосується стратегічних документів із забезпечення економічної безпеки в цій країні, розроблених із урахуванням європейських правових стандартів з програмування кримінологічного забезпечення економічної безпеки, належить зазначити, що 28.05.2002 Сеймом Литовської Республіки прийнята постанова № IX-907 про Стратегію національної безпеки. У п. 1.2. і 1.3. цієї Стратегії вказано, що Литовська Республіка реалізує цю Стратегію національної безпеки як систему довгострокових політичних положень і заходів, що дозволяють зберегти суверенітет країни, територіальну цілісність, демократичний конституційний порядок, права і свободи людини і громадянина, безпечне особисте середовище перед обличчям викликів безпеки, економічну безпеку економічних суб'єктів, зростаючих ризиків тощо. У зв'язку з цим, у Стратегії наголошено, що одним з найважливіших пріоритетів у забезпеченні економічної безпеки, як складової національної безпеки Литовської Республіки, є боротьба з організованою злочинністю і корупцією. Саме ці загрози соціальній стабільності чинять негативний вплив на громадську безпеку і економічний розвиток держави [7].

З метою впровадження вищевказаної Стратегії у різні сфери суспільного життя 19.12.1996 Сеймом Литовської республіки прийнятий закон № VIII-49 про «Основи національної безпеки» [5]. Крім того, відповідно до положень ст. 5 цього законодавчого акту і Стратегії національної безпеки Сеймом Литовської Республіки 20.03.2003 прийнята постанова №IX1383 про «Рішення про затвердження національної програми профілактики і контролю злочинів». Стратегічною метою програми є розробка нової моделі системи попередження злочинності і боротьби з нею (принципи, пріоритети, суб'єкти, організація і управління), яка забезпечить послідовний і комплексний підхід до усунення корінних причин і умов злочинності, раціональному використанню фінансових і людських ресурсів та ефективність контролю в Литві (п. 21). У програмі акцентована увага

на тому, що запобігання і контроль економічної і фінансової злочинності, попередження і боротьба з корупцією, є одним із пріоритетних напрямків попередження та контролю злочинності у цілому(п. 53)[6].

Синхронізація європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки в Латвії. Державна політика протидії економічній злочинності в цій країні ЄС здійснюється на підставі низки стратегічних та програмних документів, присвячених боротьбі зі злочинністю у цілому. Серед них особливе місце посідає Стратегія МВС Латвії на 2017-2019 роки та Концепція програми «Міжнародне поліцейське співробітництво і боротьба зі злочинністю» на 2014-2021 роки. Ці два документи взаємопов'язані та доповнюють один одного, а також ґрунтуються на інших державних стратегіях соціально-економічного розвитку цієї країни[2; 10]. Зокрема, Стратегія МВС Латвії на 2017-2019 роки визначає пріоритети у напрямку формування державної політики у сфері протидії злочинності. У даному документі визначаються пріоритети та заходи у сфері протидії злочинності необхідні для реалізації поліцією та поліцією громадської безпеки. Заходи у сфері протидії економічній злочинності є одним з різновидів таких пріоритетів. Реалізація даної Стратегії узгоджується з реалізацією заходів, передбачених іншими стратегічними документами у сфері протидії злочинності, зокрема: Планом запобігання організований злочинності та боротьби з нею 2018–2020 роки [2]. Що ж до Концепції програми «Міжнародне поліцейське співробітництво і боротьба зі злочинністю» на 2014-2021 роки, то даними документом визначено дві основні програмні області, в яких вона буде реалізовуватись: а) Міжнародне поліцейське співробітництво і боротьба зі злочинністю (PJ20); б) Побутове та гендерне насильство (PJ22). В галузі (PJ20) програмним документом закріплено 11 пріоритетних напрямків, серед яких неабияке значення має саме боротьба з економічною, професійною злочинністю, відмиванням грошей і корупцією[10].

Синхронізація європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки в Україні. Державна політика з протидії економічній злочинності в

Україні здійснюється також на підставі низки стратегічних документів, присвячених боротьбі зі злочинністю у цілому. Так, 26.05.2015 Президентом України виданий Указ № 287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06.05.2015 «Про Стратегію національної безпеки України», яким затверджена Стратегія національної безпеки України [23]. Вона спрямована на реалізацію до 2020 року визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС [24], ратифікованою Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII [18] і Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 № 5 [20]. 30.12.2015 Кабінетом Міністрів України схвалена «Стратегія розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року» [21]. Крім того, ще 17.11.2010 Законом України ратифікована Конвенція РЄ про відмивання, пошук арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму [17], а 14.10.2014 Верховною Радою України прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [15].

Безпосереднє ознайомлення зі вказаними стратегічними документами, окремі положення яких власне і втілюють у собі приписи з кримінологічного забезпечення економічної безпеки України, поза всяким сумнівам засвідчує той факт, що вони також розроблені із урахуванням наведених на початку нашого дослідження європейських правових стандартів кримінологічного забезпечення економічної безпеки. В Україні, як і в інших вказаних країнах ЄС, можливо, на відміну лише від Німеччини, державна політика у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки, здійснюється на підставі розроблених стратегічних документів (Стратегій державного рівня) і прийнятих, з метою їх втілення у різні сфери суспільного життя, законодавчих актів: «Стратегія розвитку Плану з внутріш-

ної безпеки» (Естонія), «Стратегія національної безпеки» (Литва), закон про «Основи національної безпеки» (Литва), «Стратегія МВС» (Латвія).

Що стосується відповідних програмних документів, завдяки яким реалізуються основні стратегічні документи з протидії злочинності у цілому й економічної злочинності як однієї із загроз економічній безпеці зокрема, належить зазначити, що державні програми із запобігання та протидії будь-якому різновиду злочинності започатковані в Україні з 1993 р. Вони мали різні назви, преамбули, підрозділи, спрямованість та зміст. Зокрема відомі такі програмні документи: «Державна програма боротьби зі злочинністю», прийнята Законом України від 25.06.1993; «Комплексна цільова програма боротьби зі злочинністю на 1996–2000 роки», затверджена Указом Президента України від 17.09.1996; «Комплексна програма профілактики злочинності на 2001–2005 роки», затверджена Указом Президента України від 25.12.2000; «Комплексна програма профілактики правопорушень на 2007–2009 роки», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2006; «Концепція Державної програми профілактики правопорушень на період до 2015 року», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.09.2010; «Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 рік», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2011.

З цього приводу С. М. Кавун зазначає, що у Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, яка наразі в Україні і сьогодні діє, закріплено, що кризові процеси, що відбуваються в соціально-економічній сфері, призвели до ускладнення криміногенної ситуації зміни структури злочинності та зумовили виникнення нових форм і способів учинення протиправних діянь. Як наслідок, спостерігається тенденція до збільшення кількості правопорушень у сфері економіки, що вимагає здійснення низки заходів, спрямованих на їх попередження [14, с. 180–181]. Попри це очевидно, що вказана програма на сьогодні вже морально застаріла. З огляду на Стратегію національної безпеки України,

затверджену Указом Президента України від 26.05.2015, Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схвалену Указом Президента України від 12.01.2015, державна політика у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки має здійснюватися не лише через оновлену «Концепцію реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень», а, не виключено, ще й через безпосередньо розроблену Державну програму з кримінологічного забезпечення економічної безпеки. Тут варто зауважити, що Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 601-р затверджено План заходів на 2017–2019 роки з реалізації вищевказаної «Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року» [19]. Подібні кроки виконавчої гілки влади можна оцінити лише позитивно. Попри це легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, становить лише один з видів злочинних проявів в економічній сфері. З огляду на це, запобігання та протидія іншим злочинам в економічній сфері залишається поза увагою цього Плану заходів. Саме тому розробка комплексної Державної програми з кримінологічного забезпечення економічної безпеки є вкрай актуальною. Зауважимо також, що при формуванні в Україні такої Державної програми може бути врахований вище репрезентований досвід Литви. Зокрема, в цій програмі доцільно було б перейняти підхід щодо формування бюджету такої програми. Йдеться про чітке закріплення в ній джерел фінансування, окрім бюджетних коштів, ще і донорської допомоги з боку міжнародних інституцій і окремих зарубіжних країн (ЄС, РЄ, США, Канади тощо), з огляду на ту складну ситуацію, в якій опинилася Україна через наявну військову агресію на сході нашої країни.

Висновки. Вищезазначене дозволяє стверджувати, що в Україні, так як і в країнах ЄС, стандарти кримінологічного забезпечення економічної безпеки знаходять безпосередній свій вияв у сформованих стратегіях і програмах з протидії злочинності. Їх розробка і формування здійснювалася з обов'язковим урахуванням

загальних і вузькоспеціалізованих міжнародно-правових актів (Рекомендацій, Декларацій, Конвенцій тощо). Безпосередньо в Україні державна політика у сфері кримінологічного забезпечення економічної безпеки, в аспекті синхронізації з європейськими правовими стандартами кримінологічного забезпечення економічної безпеки, здійснюється через розроблення низки стратегічних документів (Стратегій державного рівня) і прийнятих, з метою їх втілення у різні сфери суспільного життя, законодавчих актів. Що стосується відповідних програмних документів, завдяки яким реалізуються основні стратегічні документи з протидії злочинності у цілому й економічній злочинності зокрема, належить зазначити, що в Україні сьогодні ще діє Концепція реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, яка, очевидно, вже морально застаріла. Ця обставина, поряд з затвердженими стратегічними документами економічної безпеки України, як складової частини національної безпеки, вимагає якнайшвидшого оновлення не лише вказаної концепції, а, не виключено, ще й розроблення і затвердження окремо Державної програми з кримінологічного забезпечення економічної безпеки. При формуванні в Україні такої Державної програми може бути врахований позитивний досвід у цій сфері окремих країн ЄС.

Література

1. Crime Prevention in Estonia. 2017. P.2. URL : https://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/eucpn_crime_prevention_strategy_estonia_2017.pdf (дата звернення: 10.06.2019).
2. Iekšlietu ministrijas darbības stratēģija 2017–2019 gadam (Стратегія МВС на 2017-2019 роки). URL : http://www.iem.gov.lv/files/text/STRATEGIJA_2019v2.pdf (дата звернення: 17.06.2019).
3. Interior ministers present official crime statistics for 2018 (02.04.2019). URL: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/EN/2019/04/pks-2018-en.html>(дата звернення 24.06.2019).
4. Kuritegevusvastased prioriteetidid. URL : <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/kriminaalpoliitika/kuritegevusvastased-prioriteetidid> (дата звернення: 10.06.2019).
5. LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO PAGRINDŲ ĮSTATYMAS. 1996 m. gruodžio 19 d. Nr. VIII-49. Vilnius. URL : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A0BAB27D768C>(дата звернення: 10.06.2019).
6. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS NUTARIMAS DĖL NACIONALINĖS NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS PROGRAMOS PATVIRTINIMO.2003 m. kovo 20 d. Nr. IX-1383. Vilnius. URL : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.03398C5173D8>(дата звернення: 10.06.2019).
7. NUTARIMAS DĖL NACIONALINIO SAUGUMO STRATEGIJOS PATVIRTINIMO. 2002 m. gegužės 28 d. Nr. IX-907. Vilnius. URL : <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2627131DA3D2>(дата звернення: 10.06.2019).
8. Polizeiliche Kriminalprävention. URL: <https://www.polizei-beratung.de/startseite-und-aktionen/aktuelles/> (дата звернення 24.06.2019).
9. Programm «Polizei 2020» / Bundesministeriums des Innern : сайт. URL: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/2018/polizei-2020-whitepaper.pdf?blob=publicationFile&v=1> (дата звернення 24.06.2019).
10. PROGRAMMAS KONCEPCIJA «Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana» 2014–2021. URL : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=12&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi5mpfR8vniAhXjsosKHYpqDTQQFjALegQIARAC&url=http%3A%2F%2Ftap.mk.gov.lv%2Fdoc%2F2018_09%2FIEMkoncep_130818_lv.1733.docx&usq=AOvVaw0OMOhQ7vxYol_n9xJYfMiY (дата звернення: 17.06.2019).
11. Recommendation No.r (96) 8 of the Committee of Ministers to Member States On crime policy in Europe in a time of change 05.09.1996. URL : <https://rm.coe.int/16804f836b> (дата звернення: 24.07.2019);
12. SĖSETURVALISUSE ARENGUKAVA 2015–2020. URL : <https://www.siseministerium.lt/sites/default/files/dokumentid/Arengukavad/>

[siseturvalisuse_arengukava_2015-2020.pdf](#) (дата звернення: 10.06.2019).

13. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. Київ: Ваште, 2015. 392 с.

14. Кавун С.М. До проблеми профілактичної (попереджувальної) роботи підрозділів кримінальної міліції. *Форум права*. 2013 (2). С. 180–184. URL : file:///C:/Users/Admin/Downloads/FP_index.htm_2013_2_29.pdf (дата звернення: 15.06.2019).

15. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII// База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>(дата звернення: 05.07.2019).

16. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI// База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: 05.07.2019).

17. Про ратифікацію Конвенції РЄ про відмивання, пошук арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму : Закон України від 17.11.2010 № 2698-VI// База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17>(дата звернення: 05.07.2019).

18. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII// База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2> (дата звернення: 05.07.2019).

19. Про реалізацію Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на

період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. № 601-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601-2017-%D1%80>(дата звернення: 05.07.2019).

20. Про Стратегію сталого розвитку «України – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>(дата звернення: 05.07.2019).

21. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1407-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80#n9>(дата звернення: 05.07.2019).

22. Сборник стандартов и норм Организации Объединенных Наций в области предупреждения преступности и уголовного правосудия / Управление организации объединенных наций по наркотикам и преступности. Вена, 2016. 550 с. URL : https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/compendium/R_ebook.pdf (дата звернення: 24.07.2019).

23. Стратегія національної безпеки України : Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n7>(дата звернення: 04.07.2019).

24. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2669 (дата звернення: 05.07.2019).